

รายการอ้างอิง

- คุณสุภา . **เรียงความเรื่องพระราชชนพินธ์** ในรัชกาลที่ 6 กรุงเทพฯ : คุณสุภา, 2504.
- จตุญศรี วีระวานิช. **การสอนและการจัดการแสดง**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุณสุภา, 2526.
- ฉันทนา เขี่ยมสกุล. **อาจารย์ภาควิชาศิลปการละคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์** สัมภาษณ์,
9 กรกฎาคม 2543.
- ชมนาค ไชยภณ. **พัฒนาการของการศึกษาวิชาชีพนาฏศิลป์ไทยในประเทศไทย**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- เต็มสิริ บุญยสิงห์และเจือ สดะเวทิน. **วิชานาฏศิลป์**, คุณสุภา, 2520.
- นวนน้อย ลำยองคำ. **อาจารย์ภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา** สัมภาษณ์,
2542.
- บุณนาค ทรรทรานนท์. **ฝ่ายการแสดงสถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร** สัมภาษณ์,
3 กันยายน 2543.
- ประทีน พวงลำลือ. **กิจกรรมร้องรำประกอบการสอนวิธีสอนเด็กเล็ก เพลงไทยในหลักสูตร**.
พระนคร : โรงพิมพ์ไทยมิตรการพิมพ์, 2514.
- ประทีน พวงลำลือ. **เกียรตินาฏศิลป์ปกิณกะการละคร**. (อัดสำเนา).
- ประทีน พวงลำลือ. **คู่มือชุดระบำรำฟ้อน**. พระนคร : กรุงเทพฯการพิมพ์, 2511.
- ประทีน พวงลำลือ. **เจ้าของผลงานนาฏยประดิษฐ์ที่ผู้วิจัยทำการศึกษา** สัมภาษณ์,
3 มิถุนายน 2542, 19 สิงหาคม 2542, 14 มกราคม 2542, 17 สิงหาคม 2542,
3 กรกฎาคม 2543, 4 พฤศจิกายน 2543.
- ประทีน พวงลำลือ. **หลักนาฏศิลป์**. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยมิตรการพิมพ์, 2514.
- มนัสชัย สุขนาค. **อาจารย์ภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา** สัมภาษณ์,
5 สิงหาคม 2542.
- มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. **สุจิตร์เจ้าตากสิน**.
มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. **สุจิตร์รายการที่ 3**
"พระเกียรติรถ" ละครรำ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2525.
- มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. **สุจิตร์เรื่องที่ 5**
ละครรำเรื่อง พญาราชवंถัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2529.
- มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. **สุจิตร์เรื่องที่ 7**
ละครพันทางเรื่อง พระนาละ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2530.

- รัตนา มณีสิน. ประวัติละครและประวัติบุคคลสำคัญในวงการนาฏศิลป์ไทย. 2528.
- ศากุล เมืองสาคร. อาจารย์ภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. สัมภาษณ์,
7 สิงหาคม 2541, 7 มิถุนายน 2542.
- ศิริกุล วรบุตร. อดีตอาจารย์ประจำวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ โรงเรียนประถมนสาธิต สถาบัน
ราชภัฏสวนสุนันทา. สัมภาษณ์, 3 มิถุนายน 2542.
- ศุสิทธิ์ สังขมรรท. คณะละครเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2542.
- ศุสิทธิ์ สังขมรรท. รายงานเรื่องละครสวนสุนันทา. 2537 หน้า 22.
- ศุสิทธิ์ สังขมรรท. อาจารย์ภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. สัมภาษณ์ 3
กุมภาพันธ์ 2542, 8 กรกฎาคม 2542.
- สมบุญ สุธสงวน. อดีตหัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. สัมภาษณ์,
6 มิถุนายน 2542.
- สวนสุนันทา วิทยาลัยครู. สุจิตร์ งาน 50 ปี สวนสุนันทา. ม.ป.ท.
- สวนสุนันทา วิทยาลัยครู. สุจิตร์ละครเรื่อง มัทนะพาธา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์,
2502
- สวนสุนันทา วิทยาลัยครู. สุจิตร์ละครประจำปี 2508, เรื่องนกกกระเจาบ. พะนนคร :
แผนกการพิมพ์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2508
- สวภา เวชสุภักษ์. แนวคิดในการประดิษฐ์ระบำ. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา
นาฏยประดิษฐ์. (อิตสำเนา)
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์ปริทรรศน์. กรุงเทพฯ : ห้องภาพสุวรรณ, 2543.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- สุรัตน์ จงดา. ระบำในการแสดงละครหลวงวิจิตรวาทการ อ้างถึงคำสัมภาษณ์ของอาจารย์
นิตยา จามรมาน, 3 สิงหาคม 2540.
- สุวรรณีย์ ชลาบุรุษ. ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ.2533 สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ละครจำ)
เพื่อร่วมรุ่น สมัยเรียนและเล่นละครที่โรงเรียนนาฏศิลป์ สัมภาษณ์,
19 สิงหาคม 2542, 14 สิงหาคม 2542, 17 สิงหาคม 2542.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้วิจัยใคร่ขอหยิบยกตัวอย่างความสามารถในเชิงการประพันธ์ของอาจารย์ประทีน พวงลำสี โดยได้หยิบยก ผลงานการประพันธ์เพลงสำหรับเด็กประกอบการสอนร้องรำ โดยให้มีเนื้อหาสัมพันธ์กับวิชาต่าง ๆ เช่น สัมพันธ์กับวิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมีประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจไม่มากก็น้อย

เพลงช่วยกันทำงาน

ช่วยกันทำงาน	เบิกบานชื่นบานฤทัย
ช่วยกันเร็วไว	หัดข้อมใจช่วยกันทำงาน
ช่วยกันบรรเลง	ด้วยเพลงสนุกชื่นบาน
ช่วยกันทำงาน	สำราญเพลิดเพลินฟังเพลง

เพลงภูมิใจไตรรงค์

ไตรรงค์ธงชาติไทยหิ้ว ๆ ไปอยู่ในภา
ภูมิใจหนักหนาเพราะว่าเป็นธงของเรา
เด่นอยู่บนยอดเสาหิ้วพาดวงดาวน้ำเงิน
พวกเราเพลินภูมิใจนักเพราะเรารักไตรรงค์ของเรา

เพลงชื่นใจในนา

นั่งเล่นเพลินใจสายลมโชย	ดอกไม้อ้อย ไร่ยพริ้วพริ้วมา
ชื่นหัวใจ - ชื่นหัวใจ	สุกสุกในท้องนา
โน่นดูชินกอะไร	อยากบินไปเหมือนนกกา
เที่ยวสำราญ - เที่ยวสำราญ	จิตชื่นบานในท้องนา

เพลงจันทร์เพ็ญ

หนูน้อย ๆ ขวนกันวิ่งเล่น	แจ่มจันทร์วันเพ็ญเด่นเวหากระจ่าง
แสงพระจันทร์คืนวันนี้สว่าง	ท่ามกลางลมเย็นเราเล่นกันเพลินใจ

เพลงกล่อมน้อง

หลับเถินหนาน้องเอ๋ย	นอนเสียให้สบาย ตะวันชายพ่ายแสงรัศมี
พี่จะร้องเพลงกล่อมให้น้องสำราญ	จิตชื่นบานแล้วหลับนะคนดี

เพลงเอาเถิดนั่ง

วิ่งไปเร็ว ๆ ไหวหนีไปหนีไป
วิ่งตามไปเร็วไวถึงใครถึงใคร

ไปไปให้ไกล - ไกล - ไกลไปให้ไกล
โธ่ - จับไม่ทันข้าพหลันนั่งลง

เพลงมาฆะบูชา

เดือนสามหรือเดือนสี่
วันสำคัญแห่งศาสนา
เอหิภิกขุสงฆ์
จำนวนถ้วนหนึ่งพัน
ณ เวฬุวันวิหาร
จึงองค์พระสัมมา
แก่เหล่าพระอรหันต์
เรียกปาฏิโมกข์ธรรม
จาตุรคัสตินนิบาต
มีมาประจำปี

เพ็ญคติที่มาฆบูชา
มีเรื่องน่าอัศจรรย์
แห่งพุทธองค์มาพร้อมกัน
สองร้อยห้าสิบบังเอิญมา
ราชคฤห์พารา
สัมพุทธเจ้าแสดงธรรม
ด้วยพระธรรมอันเลิศล้ำ
เว้นกรรมชั่วทำความดี
วันประกาศพระธรรมนี้
เรียกวันมาฆะบูชา

เพลงรับอาหาร

เร็วเข้าซี ถึงเวลาอาหาร
รีบเข้าแถว รวรับอาหาร
ยืนนิ่ง ๆ อย่าซุกซน
ได้อาหารแล้วเรารีบเดินไป

เร็วเข้าเด็ก ๆ ว่องไว
อย่ามัวช้ารีบเข้าไป
ยืนนิ่ง ๆ อย่าซุกซน
นั่งลงกินทุกคน

เพลงฝน

ถาม	บนฟ้ามีแม่น้ำหรือ	พอฟ้ามีตือน้ำก็หล่นลงมา
ตอบ	ไม่มีเลยแม่ (พอ) หนูจำ	น้ำหล่นนั้นหนามีเรื่องเวียนวน
ถาม	เรื่องราวมันเป็นอย่างไร	
ตอบ		ก็น้ำนั้นไงเขาเรียกว่าฝน
ถาม	ฉันนี่อยากรู้เต็มทน	
ตอบ		ขอให้ทุกคนฟังฉันดีดี

เพลงโลกกับดวงจันทร์

ยากเมื่อคืนเดือนหงาย	เราทั้งหลายจะเห็นดวงจันทร์
เพราะจันทร์กับโลกใกล้กัน	เราจึงเห็นจันทร์ดวงโตใหญ่
ที่จริงนั้นจันทร์ดวงนิด	กระจัดกว่าดาวเคราะห์หลาย
ทุกวันจันทร์หมุนเวียนไป	รอบตัวมันไซ้และรอบโลกเรา
จันทร์หมุนหนึ่งรอบโลกนั้น	ยี่สิบเจ็ดวันอย่าลืมนะเจ้า
อีกเจ็ดชั่วโมงไม่เบา	จำไว้พวกเราสี่สิบสามนาที

เพลงโลกกับดวงอาทิตย์

พระอาทิตย์ดวงไฟมหาศาล	โลกเราเป็นบริวารนานนักหนา
โลกหมุนรอบตัวเองเป็นเวลา	เสมอมาเยี่สิบสี่ชั่วโมงวัน
และโคจรรอบดวงอาทิตย์ใหญ่	คำนวณได้หนึ่งปีเป็นแมนมัน
ซีกโลกใดตรงอาทิตย์เป็นกลางวัน	อีกซีกพลันจะกลับเป็นกลางคืน

เพลงดาวพระเคราะห์กับดาวฤกษ์

อันดาวฤกษ์มีแสงในตัวมัน	ดวงอาทิตย์เรานั้นเป็นตัวอย่าง
ดาวพระเคราะห์ก็ดวงไม่อำพาง	ธรรมชาติจัดวางทั้งใกล้ไกล
ดาวพุธใกล้อาทิตย์เป็นดวงแรก	แล้วจำแนกศุกร์ - โลก - อันสดใส
อังคาร พฤหัส เสาร์ จงเข้าใจ	ยูเรนัสเนปจูนไซ้ - พลุโตเคย

เพลงพี่น้องทั้งเจ็ด

ชั้นเคยเป็นพี่ใหญ่	แดงดวงไฟเจ้าจักรวาล
จันทร์เรืองเหลือองตระการ	โลกขึ้นบานนามมันเคย
อังคารทิวสเคยย่นช	บิสุทธิ์ชมพุก
น้องสี่พุดเวนสเคย	ไม่เกรงเขี้ยววชิ
เทอร์สเคยวันพุดหัต	จำปาจัดสมศักดิ์ศรี
พายเคยศุภร์สมดี	น้ำเงินงามอร่ามตา
สุดท้องเสาร์ม่วงแก่	แซดเตอร์เคยงามไช่ฮา
ทั้งเจ็ดเวียกันมา	เยียมประชาผาสูกเคย

เพลงคนละลูกขุนสิบสองคน

ยังมีลูกขุนสิบสองคน	คั่นคั่นนวนเวียนจักรราศี
คนหนึ่งชื่อแจนยูฮารี	นามสกุลนั้นมีมกราคม
เพียบภูฮารีที่สองรองลำดับ	สกุลรับกุมภาสง่าสม
นายมาร์ชไช่อาน่าเขยชม	สกุลมีนาคมสมศักดิ์ดิน
ที่รูปเกเฬลชื่อสดชื่น	แต่ชมชื่นเมฆาแล้งทุกแห่งหน
นายเมย์คนที่ห้าเข้ามาล	ย่างเข้าฝนพฤษภาน่าภิรมย์
คนที่หกชื่อจูนันพุดผล	มิถุนาหน้าฝนชนชื่นสม
ทำนจูลายใจกล้านานิยม	กรกฎาคมไช่ชื่นใจครัน
มิสเตอร์ออกัสท์สันทัดนุ่ม	ยังชื่นชุ่มสิงหาคราวสันต์
เขาเป็เต็มเบ็ร์เกลอก่าเขาเพื่อนกัน	สกุลกันยายนฝนเริ่มซา
ออกโตเบ็ร์นี่องคนรองนายเขา	ตุลาเก็บเกี่ยวโกลีใจหรรษา
โนวมเบ็ร์คนชยันช่วยกันมา	พฤศจิกายนได้พิชผลจนมั่งมี
ตีเขมเบ็ร์คนสุดทำยได้สุขสันต์	เว็งเหมันต์ธันวาคมอุดมศรี
ตระกูลเบ็ร์ลีคำจำให้ดี	ตัวย่อมี เอส – โอ – เอน – ดี "ซันต์" เคย

เพลง The Policeman and The boy

Good day mister pliceman,
 Good morning little byo,
 Be sure to use the side – walk,
 When on your way to School.

สวัสดีคุณตำรวจของฉัน
 สวัสดีทุกคนคุณหนู
 จงเดินข้ามทางม้าลายดู
 หนทางที่ไปโรงเรียน

เพลง ch - Sh, l - r

I like to watch mother washing,
 I like to watch mother washing,
 She is very thin, very thin very thin,
 She is very thin, very thin very thin.
 I don't like to write even read, even read,
 My mother tells me not to play but to read

เพลงหนังสือเพื่อนฉัน

ฉันอยากเป็นเพื่อนของเธอ	ฉันอยากเป็นเพื่อนของเธอ
ฉันชอบเป็นเพื่อนของเธอ	เธอเป็นหนังสือฉันจึงชอบเธอ
ฉันรักหนังสือฉันชอบอ่านหนังสือ	ชอบถือไปโรงเรียนทุกวัน
เรามาคูยกันเราเป็นเพื่อนกัน	ทุกวันอย่าลืมกันนะเธอ

ภาคผนวก ข

ผู้วิจัยใคร่ขอยกตัวอย่างผลงานบทละครสำหรับเด็ก ซึ่งอาจารย์ประทีน พงษ์สำลี ได้
แต่งขึ้นไว้ในภาคผนวกด้วย โดยจะยกตัวอย่างเฉพาะผลงานบทละครสำหรับเด็ก ซึ่งเกี่ยวข้องกับ
กับการประดิษฐ์ชุดระบายประกอบละครดังกล่าว จำนวน 2 เรื่อง ด้วยกัน คือ บทละครสำหรับเด็กเรื่อง
เด็กเรื่อง กระเช้าสีดา และบทละครสำหรับเด็กเรื่อง ไม่อยากเป็นหงส์

นิทานตุ๊กตา เรื่อง กระเช้าสีดา

- วิธีแสดง** แสดงแบบตุ๊กตา มีคนพากย์ให้
- เครื่องแต่งตัว**
1. พายไม้ นุ่งไบไม้ไบใหญ่ ๆ เช่น ไบหูกวางเย็บต่อกัน เป็นกระโปรงสั้น ๆ สีระชะก็ใช้ไบไม้เย็บสวมเป็นหมวก (เด็กผู้ชายแสดง)
  2. พายน้ำ นุ่งฟางไปลอน ริดตั้งแต่อกยาวลงมาเหนือเข้า ทัดดอกไม้ มีพวงมาลัยดอกไม้อะไรก็ได้สวมคอและข้อมือ (เด็กผู้หญิงแสดง)
- เครื่องใช้**
1. ไม้กระของเล็ก ๆ หรือไม้ข้างสำหรับพายไม้
  2. กระเช้าสีดา ทำด้วยกระดาษสีน้ำตาลหลาย ๆ ใบ ทำด้วยกระดาษทอง 1 ใบ
  3. ไม้เล็ก ๆ ยาว ๆ มีเชือกผูกปลายไม้ เชือกยาวคล้าย ๆ เบ็ดตกปลา ปลายเชือกผูกกระเช้าสีดา สำหรับยกขึ้นให้แลดูกระเช้าลอยได้
- ตัวละคร**
1. พายไม้ 8 คน หัวหน้าอีก 1 คน
  2. พายน้ำ 8 คน หัวหน้าอีก 1 คน
  3. ชันทอง
  4. แม่

ฉาก 1

สถานที่ในป่า

ตัวละคร ชันทอง

ครู สวัสดิ์ค่ะเด็ก ๆ วันนี้ครูมีนิทานมาแล้วและแสดงให้คุณ ประเดี๋ยวเพื่อนเด็ก ๆ จะแสดงประกอบคำบรรยายของครูแล้วก็มีระบำให้คุณด้วย ตั้งใจฟังนะคะ เรื่องที่ครูจะเล่านี้ชื่อเรื่องกระเช้าสีดา พวกเรากำลังเรียนอยู่ใช่ไหมคะ หนังสือภาษาไทยชั้น ป.5 นี้แหละ กระเช้าสีดาเป็นเรื่องของนาคะประทับ ครูนำเค้าโครงของท่านมาเรียบเรียงเติมต่อบ้างเล็กน้อย เพื่อให้เหมาะกับการแสดง หรือกิจกรรมของเด็ก ๆ เด็ก ๆ ที่ยังไม่ได้เรียนเรื่องกระเช้าสีดาก็จะรู้ว่า กระเช้าสีดาเนี่ยมันอะไรกันและมีเรื่องวาววามอย่างไร เอละ ครูจะเริ่มเรื่องนะคะ

- ดนตรี -

- ครู** กล่าวถึงพชายไม้กับพชายน้ำเป็นพวกมนุษย คือไม่ใช่คนแต่ก็ไม่ใช่สัตว์ เขาเรียกว่าภูตคะ สะกดอย่างนี้คะ ภูต (บัตรคำโต) ไม่ใช่ผีนะคะ พวกพชายไม้และพชายน้ำนี้ไม่มีใครเห็นตัว พชายไม้เป็นผู้ขายอาศัยอยู่ตามต้นไม้ ส่วนพชายน้ำเป็นผู้หญิงอยู่ขายน้ำกล่าวกันว่า พวกนี้ตัวเล็กนิดเดียวแต่สวยงาม ทั้งให้ดีและให้ร้ายแก่มนุษย์ คือถ้าคนดีประพฤติดี เขาชอบใจ เขาก็มาปรากฏตัวให้เห็น และให้คุณแก่ผู้กระทำดีคนนั้น ถ้าคนไม่ดีอย่างพวกหนู ๆ ถ้าประพฤติดีไม่ได้ เกรงคือตึง พวกพชายไม้และพชายน้ำก็ไม่ชอบ เขาจะไม่ปรากฏตัวให้เห็น แล้วก็พาลให้โทษต่าง ๆ นานา ด้วย ที่นี้ก็มีเด็กหญิงคนหนึ่งชื่อ ชันทอง เป็นเด็กที่ตีมาก ว่านอนสอนง่าย จิตใจอ่อนโยนเมตตากรุณาสัตว์ทั่วไป ชันทองเคยได้ยินผู้ใหญ่เล่าเรื่องพชายไม้และพชายน้ำ ชันทองก็อยากเห็นวันหนึ่งเขาออกมาเก็บฟืนในป่า ชันทองเดินรำพึงว่า
- ชันทอง** แม่สอนให้เราเป็นคนดี ประพฤติดี เราก็ทำตามแม่สอน เราเป็นคนดีจริงหรือเปล่า ถ้าเราเป็นคนดี เราก็คงจะมีโอกาส เห็นพวกพชายไม้และพชายน้ำ แต่ก็ไม่เห็นสักที เฮ้อ แล้วทำไมเราถึงอยากเห็นนัก ก็เราจะพิสูจน์นะชื่อว่าเราเป็นคนดีจริงหรือเปล่า
- (แม่ออกมา)
- แม่** คุยกับใครวีชันทอง ทำท่าเหมือนกับมีเพื่อนมาคุยด้วยงั้นแหละหรือว่าเจอพชายเข้าแล้ว
- ชันทอง** ไม่เจอนะซีแม่ ชันทองจึงต้องพูดคนเดียว แม่สอนให้ชันทองมีใจอารีต่อเพื่อน
- แม่** แล้วเจ้าทำหรือเปล่าละ
- ชันทอง** ทำซีจะแม่ เพื่อน ๆ ก็รักชันทองทุกคน
- แม่** แม่สอนเจ้า ไม่ให้หยิบขวยของผู้อื่น ก่อนที่เจ้าของเขาอนุญาตสอนให้ประพฤติตัวเรียบร้อย รู้จักที่สูงที่ต่ำ คือรู้จักเคารพผู้ใหญ่ พูดยาไพเราะ
- ชันทอง** ชันทองก็ทำตามแม่สอนนี่จะแม่ หรือว่าแม่มองเห็นว่าชันทองยังไม่ดี
- แม่** ดีสิลูก แม่ถึงรักชันทองมากใจละ แต่แม่มกำลังจะปลอบเจ้าว่าอย่าวิตกกังวลไปเลยพชายน้ำก็คงเห็นใจลูกเจ้าจะได้เห็นสักวันหนึ่ง มาเถอะมาช่วยแม่หอบฟืนเข้าบ้านดีกว่า
- ชันทอง** จ๊ะแม่
- (ชันทองหอบฟืน)

- ชั้นทอง** แม่จ๋า คีนนี่เดือนหงาย แม่ให้ชั้นทองออกมาเดินเล่นได้ไหมจ๊ะ
- แม่** กลางคืนแม่เป็นห่วง เจ้าตัวเล็กนิตเดียวจะออกมาเดินในป่าคนเดียวยังไงได้
เอา จะออกมาก็ได้ แต่อย่าให้ไกลจากบ้านนัก แล้วก็ต้องเอานกหวีดติดตัวมาด้วย
ถ้าเกิดเหตุอะไรก็เป่านกหวีดส่งสัญญาณให้พ่อกับแม่รู้นะ
- ชั้นทอง** จ๊ะแม่ (เดินเข้า คนตรีคลอ)

ฉาก 2

- (พชายไม้ออกมานั่งมีกระเช้าผูกเชือกติดปลายไม้วางอยู่หลาย ๆ ใบ)
- ครู** เวลาค่ำเดือนหงาย โดยเฉพาะถิ่นของพชายไม้สว่างกระจ่างแจ่มกว่าที่อื่น พวกพชาย
ไม้ก็มาประชุมกัน หัวหน้าพชายไม้นั่งอยู่บนขอนไม้มีลูกน้องนั่งล้อมเรียงราย
หัวหน้ากำลังให้โอวาทและถามทุกข์สุข
- หัวหน้า** เราต้องรักกัน สามัคคีกัน มีอะไรช่วยเหลือกัน แล้วเราจะเป็นผู้ชนะไม่มีใครมา
ทำลายเราได้ ขอให้พวกเราจงจำคำเราไว้ แล้วประพฤติตนให้ดีสม่ำเสมอด้วย
มีอะไรจะให้ช่วยเหลือไหม ใครเดือดร้อนเจ็บป่วยบอกมา
- พร้อมกัน** เป็นสุขสบายดี ไม่มีใครเดือนร้อน ขอให้หัวหน้าจงเจริญ
- หัวหน้า** ดีแล้ว ชอบใจ เลิกประชุมได้ คีนนี่เดือนหงายแจ่มดี พระจันทร์สวยเหลือเกิน
เรามาลงน้ันแว้งกันเถอะ น้ันแน่ะ แม่พชายน้ำเขามาพอดี ชวนกันจับระบำเต้นดี
ดีไหม
(พชายน้ำออกมา)
- พชายน้ำ** ตกกลางจ๊ะ มาพวกเราเต้นระบำกันเถอะเดือนหงายดี เข้าถือกระเช้าคนละใบด้วย
(พชายไม้กับพชายน้ำจับระบำกัน พชายน้ำถือกระเช้าสี่ดาคนละใบ คนตรี
บรรเลงเพลงตุ๊กตา พอจบระบำ ชั้นทองออกพหพชายทั้งหมดหลบหนีไปทิ้ง
กระเช้าไว้เกลื่อนกลาด)
- ครู** พหพชายน้ำและพชายไม้เห็นชั้นทองเดินมากก็หลบหนีไปทิ้งกระเช้าไว้เกลื่อน
มีนางพชายน้ำผู้มีความละเอียดรอบคอบคนหนึ่งอยู่ด้านหลัง ทนเห็นกระเช้าทิ้ง
รกเกลื่อนกลาดไม่ได้ก็นั่งเก็บอยู่คนเดียว ชั้นทองไม่เห็นตัวพชายน้ำ เห็นแต่
กระเช้าลอยไปกองอยู่ที่เดียวกัน (ยกไม้ให้กระเช้าลอย) ตอนแรกก็นึกประหลาดใจ
แต่แล้วก็นึกขึ้นได้ว่า ต้องเป็นพหพชายไม้และพชายน้ำแน่ ๆ เพราะชั้นทองเคย
ได้ยินผู้ใหญ่เล่ามาแล้ว ความที่เป็นคนชอบช่วยเหลือคน ชั้นทองทนนั่งอยู่ไม่ได้จึง
เข้าช่วยเก็บกระเช้าไปรวมที่กองจนหมด นางพชายน้ำนี่ก็เห็นดูการกระทำของชั้นทอง

และรู้ว่าเป็เด็กดี จึงปรากฏตัวให้เห็น (นางพยายออก) เป็นที่น่าแปลกเหลือเกิน เด็ก ๆ คูซึคะ นางพายน้ำตัวเล็กนิดเดียว เล็กกว่าชั้นทองตั้งแยะเลย เป็นตุ๊กตาเลยละคะ พอชั้นทองเห็น ชั้นทองดีใจมาก

- ชั้นทอง** นางพายน้ำไซใหม่จะ ท่านเป็นนางพายน้ำไซใหม่
- พรายน้ำ** ไซแล้ว เธอเป็นเด็กดี มีใจเอื้อเฟื้อ เธอช่วยฉันกับกระซ้า ฉันจึงตอมนแทนเธอให้เธอได้เห็นฉัน
- ชั้นทอง** โอ เป็นบุญตา ชั้นทองอยากเห็นท่านมานานแล้ว เพราะชั้นทองเป็นคนดีจริง ๆ ไซใหม่จะ จึงได้เห็นท่าน
- พรายน้ำ** เธอเป็นเด็กดีจริง ๆ เธอปรารถนาอะไรจะได้สมใจ เธออยากเห็นฉัน เธอก็ได้เห็นแล้ว มีอะไรอีกไหม
- ชั้นทอง** กระซ้านี้สวยน่ารักดี เธอทำด้วยอะไรจะ
- พราย** ฉันไม่ได้ทำเองหรอก มันเป็นพืชชนิดหนึ่ง เมื่อออกดอกกลีบบานเต็มที่แล้ว ก็จะเหลือส่วนในติดอยู่กับขั้วเป็นกลีบ ๆ เธอดูซิจะ รูปร่างเหมือนกระซ้าไหม เราเรียกว่ากระซ้าสีดา
- ชั้นทอง** ทำไม่ต้องเป็นกระซ้าสีดาด้วย ทำไมไม่เรียกว่ากระซ้าพายน้ำ เพราะเป็นของเธอ
- พรายน้ำ** ต้องเรียกระซ้าสีดา เพราะเล่ากันมาว่า ตอนที่ทศกัณฐ์พานางสีดาเหาะไปนั้น กระซ้าของนางหล่นลงมาแล้วกิ่งกอกอกเป็นต้นไม้ มีดอกออกผลรูปร่างอย่างที่เธอเห็นนี่แหละจะ
- ชั้นทอง** อ้อ เลยเรียกระซ้าสีดา ชื่อเพราะดินจะ และรูปร่างก็น่ารักด้วย
- พรายน้ำ** เธอคงอยากได้ เอาไปซิจะฉันให้
- ครู** ชั้นทองดีใจ หยิบกระซ้าขึ้นมาดูหลายใบ แต่แล้วก็ปล่อย คงหยิบมาเพียงใบเดียว เพราะเกรงใจเจ้าของ พายน้ำก็ยังเอ็นดูและชื่นชมชั้นทองมากขึ้น
- พรายน้ำ** เอาไปแยะ ๆ ก็ได้ เธอเป็นเด็กดีจริงฉันเชื่อแล้ว เอาไปซิจะ เธออาจจะแจกเพื่อนให้เพื่อนเห็นตัวอย่างในการเป็นเด็กดีของเธอ เล่าให้เขาฟังได้ ว่าเพราะเธอเป็นเด็กดี เธอจึงได้มีโอกาสเห็นพายน้ำ หยิบเอาไปอีกเถอะ ฉันอนุญาต หยิบไปซิที่รัก
- ครู** ชั้นทองเมื่อได้รับอนุญาต ก็หยิบกระซ้ามาอีกใบหนึ่ง นางพายน้ำก็ยังเอ็นดูความประพฤติของชั้นทอง ที่ไม่ถือโอกาสโลภโมโหสันนางพายน้ำจึงบันดาลให้กระซ้าลอยไปลงตะกร้าของชั้นทองจนเกือบเต็ม ชั้นทองดีใจมาก
- ชั้นทอง** ขอบคุณพายน้ำ ชั้นทองอยากได้เธอเป็นเพื่อนเล่น แต่ตัวเธอเล็กนิดเดียว ไม้รู้จะเล่นกันยังไง

พรายน้ำ ดีเสียอีกซิ ฉันอาจจะติดตามเธอไปไหน ๆ ถ้าเธอถือกระเป๋าฉันก็ซ่อนอยู่ใน กระเป๋า ถ้าเธอถืออย่างฉันก็อยู่ในย่าม เวลาเธอนอนฉันก็จะอยู่ได้หมอน เล่านิทานสนุก ๆ ให้เธอฟังจนเธอหลับไปก็ได้

ชั้นทอง ดีจริงเลย ฉันอยากให้เป็นอย่างนั้น ถ้าฉันธอไปกับฉันเลยได้ไหมจะ

พรายน้ำ ยังก่อน ฉันมีธุระจะต้องทำ เพื่อฉันเขาจะแต่งงานกับพชายไม้ ฉันต้องอยู่ ช่วยเขา อีกอย่างหนึ่ง ฉันเป็นแม่บ้าน จะไปไหนนาน ๆ ไม่ได้หรอก

ชั้นทอง โอ แอ่จริง ไหนเธอว่า จะให้ฉันสมปรารถนาไงละ

พรายน้ำ ที่ละอย่างซิจะ ดีกดี ฉันสัญญาว่าเธอจะไม่ผิดหวังเสียทีเดียวหรอก ถ้าฉัน ว่างฉันจะไปหาเธอเอง เก็บกระเช้าสีดาไว้ประจำตัว อยากรพบฉันเมื่อไหร่ ก็จูบที่ลิบกระเช้า แล้วเธอจะได้เห็นฉัน ตกหลงไหมจะ

ชั้นทอง ตกหลงจะ กระเช้าใบไหนก็ได้ใช้ไหมจะ

พรายน้ำ โธ่ ไม่ใช่ ฉันจะให้ใบพิเศษจะ

แล้วนางพายนํ้าก็บันดาลให้กระเช้าพิเศษลอยมาตรงหน้าชั้นทอง ๆ

ก็รับเอาไว้ เมื่อพิจารณาแล้วก็เห็นว่า เป็นกระเช้าของรูปร่างพิเศษกว่าใบอื่น

ชั้นทองดีใจมาก ขณะนั้นเอง รุกขทวดาก็ปรากฏตัวออกมา

(ดนตรีรัวแล้วคลอเบา ๆ)

เทวดา นี่แหละผลแห่งการทำดี ชั้นทองเจ้าเป็นเด็กดี เจ้าเป็นคนมีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประพฤติก็เรียบร้อย เชื้อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ขอให้เจ้าโชคดีมีความสุข และขอให้นำพาของข้าไปถึงพ่อแม่ของเจ้าด้วย จงเจริญ ข้าไปละ

(ดนตรีรัวต่อ แล้วหยุด)

ขณะนั้นพวกของนางพายนํ้าเห็นนางพายนํ้าหายไป จึงออกมาตามพอดีได้เห็น

เทวดาสรรเสริญชั้นทองอยู่ ก็พลอยยินดีด้วย จึงปรากฏตัวให้ชั้นทองเห็นและ

แซว แซ่ฮ้อวยชัยให้พช แล้วก็จับระบำล้อมรอบตัวชั้นทอง ชั้นทองก็พลอยเริง

ระบำกับพวกพายนํ้าอย่างสนุกสนาน

- เพลงระบำดูกดา - พรายไม้ พรายน้ำจับระบำ -

คุณและนักเขียนร้องเพลง "ชั้นทองเด็กดี" ทำนองแขกบรเทศ

เป็นเด็กดีประพฤติดีมีจรรยา

จิตเมตตาแผ่เผื่อเชื้อเพื่อเพื่อน

อีกงานการทำไปไม่แค้น

ให้ตีเหมือนชั้นทองเพื่อนของเรา

ทั้งเทวดารักษ์ก็ชื่นชม

ใครได้เห็นก็นิยมชมชอบเจ้า

จงตั้งหน้าทำดีเกิดเพื่อนเรา

จับกระเช้าสีดาควาน้อย.

ละครเรื่อง ไม่อยากเป็นหงส์

แสดง แสดงเป็นละครพูด

ฉาก 1

สถานที่ ป่าโปร่ง มีลำธารและไทรหิน

ตัวละคร พ่อเปิด แม่เปิด ลูกเปิด ไช้เปิด

(พ่อเปิดแม่เปิดพาลูกออกมา แม่เปิดเดินมาที่ไทรหินก้มลงดูไช้ต่อเปิดเดินตามมา)

พ่อเปิด แม่เปิดอย่ามัวห่วงอยู่เลย ไช้ใบเดียวทิ้งไปเถอะ

แม่เปิด ไช้ใบเดียวก็ลูกมานะพ่อ ดูซิออกมาถึงหกตัว น่ารักทั้งนั้น

พ่อเปิด ก็มีแล้วถึงหก จะมัวไปเสียตายอยู่ทำไม

แม่เปิด พ่อไม่รักลูกรี

พ่อเปิด ทำไมจะไม่รัก แต่มันผิดปกติ พี่ ๆ เขาออกมาตั้งหลายวันแล้ว ไบนี้คงเสียแน่ ๆ

อย่ามัววอเลย พู้งนี้น้ำก็จะท่วมมากขึ้น รีบอพยพเถอะ

แม่เปิด อย่างเพิ่งไปเลย ฉันห่วงลูกสุดท้อง ถ้าเขาออกมาจะไม่เห็นใครแล้วจะรอดได้รี

พ่อเปิด ไร่ฮ้อย มัวแต่ห่วงไช้ที่ยังไม่เป็นตัวใบเดียว แล้วไช้ที่ออกมาตาประกาย ๆ หกตัวนี้ละ

ถ้าน้ำไหลมาแรง ๆ เราไม่มีปัญญาช่วยลูกนะ

แม่เปิด เอา ไปก็ไป

(แม่เปิดยืนลังเลแล้วตามพ่อเปิดไปหาลูก ๆ)

พ่อเปิด พาลูกเข้าอนเถอะ ฉันจะคอยระวังกระแส น้ำ พู้งนี้เข้ามิดเราจะอพยพ

แม่เปิด จ๊ะ เข้าอนกันเถอะลูก

(ดนตรีดังแล้วหยุด เพลงชิง รัวแล้วหยุด แม่เปิดผินเห็นทวดา)

ทวดา ฮะ ๆ ๆ แม่เปิดเฮ้ย เจ้าเป็นแม่ที่รักลูก เจ้าเป็นแม่ที่ดี ข้าจะให้พระเจ้า

เจ้าจะได้ลูกก๊อที่มีบุญตัวหนึ่ง มีขนสีทองจงเลี้ยงไว้ให้ดี ลูกตัวนี้ จะเป็นที่พึ่งของ

พ่อแม่ จงจำเอาไว้ให้ดี ฮะ ๆ ๆ ๆ

แม่เปิด โอ ทวดา เทพเจ้านี้ข้าผินไปรี พ่อเปิด ๆ ข้าจะเล่าให้ฟังมาเร็ว ๆ

(พ่อเปิดวิ่งมา)

พ่อเปิด อะไกรันศึก ๆ คื่น ๆ ลูกขึ้นไวยวายยายเปิด

- แม่เปิด ข้าฝืนเห็นทพองค์หนึ่ง มาบอกว่าเราจะมีลูกชนสีทอง และจะได้ฟัง
- พ่อเปิด แม่เปิดเย เพื่อเจ้าไปได้ ใจมันกังวลก็เลยฝันมโหฬาร ลูกเราก็ต้องชนสีชา
จะสีทองได้อย่างไร ดูซิชาวทั้งนั้น
- แม่เปิด ก็พ่อเปิดไม่นึกว่า ลูกสุดท้องที่ยังอยู่ในไซนะ.....
- พ่อเปิด โอโย ยิ่งเพื่อเจ้าใหญ่ ยายเปิดเอ๊ย ยังจะเอาไซใบเสียนั้นมาละมออีก
ไม่เอาละ ซี้เกียจฟัง เข้าฟ้าสว่างแล้ว พาลูกอพยพไปที่สูง ๆ เกอะ
(พ่อเปิดแม่เปิดพาลูกเดินไป เพลงเร็ว แม่เปิดเที่ยวเดินหาไซใบสุดทำที่ไซดหิน)
หายไปในไหน ไซใบสุดทำหายไปในไหน โธ่ลูกแม่ งามาเขมือบกินเสียแล้วละมัง
โธ่เอ๊ย น่าสงสารแท้ ๆ
(แม่เปิดเที่ยวเดินหาอยู่ครู่หนึ่ง ทำท่าจะเดินกลับ ได้ยินเสียงลูกก็รีบวิ่งอยู่ใน
พทญ่าจึงกลับมา)
- แม่เปิด โธ่ลูกแม่ อยู่นี่เอง เจ้าออกจากไซแล้ว แม่ดีใจเหลือเกิน แต่ทำไมชนเจ้าไม่เป็น
สีทอง หรืออย่างน้อยก็สีชาเหมือนพวกพี่ ๆ เขา พ่อเปิด ๆ มานี่เร็ว
(พ่อเปิดวิ่งมา)
- พ่อเปิด อะไ้อีกละยายแม่ อะอะจริง
- แม่เปิด พ่อเปิด ลูกก็บอออกมาแล้ว นี่ไง
- พ่อเปิด เอา นี่ไม่ใช่ลูกเราหรอก แม่เอ๊ย
- แม่เปิด ทำไมละ
- พ่อเปิด เธอก็รู้อยู่แล้ว ลูกเราสีชาทั้งนั้น
- แม่เปิด แต่ถึงยังไง ฉันก็สงสารลูกกับตาต้า ๆ พ่อเปิดจะไม่เลี้ยงเอาไว้
- พ่อเปิด ลูกเราก็จะเลี้ยงไม่ไหวอยู่แล้ว ยังจะเจ้าก็เจ้าการไปเลี้ยงลูกคนอื่น
- แม่เปิด ก็เพียงแต่ให้เข้าฝูง เวลาไปไหนก็ให้มันเดินตามไป พ่อเปิดไปคุ้มไปคุ้มมัน
เมื่อไหร่ละ
- พ่อเปิด ไม่เอาหน้า อย่าเอาเข้าฝูง ฉันไม่ต้องการ
(พ่อเปิดเดินจากไป)
- แม่เปิด ผู้ชายนี้ใจร้ายจริง อย่าว่าแต่ลูกคนอื่นเลย บางทีลูกของตัวเองก็ไม่อยากเลี้ยง
จริงไหมคะ
(พ่อเปิดเดินจากไป)

- พ่อเปิด ไซ้ บางทีเมียปากปลาร้าก็ไม่อยากเลี้ยงเหมือนกัน
- แม่เปิด อี แก่แล้วก็พูดได้แบบนี้แหละ เกลียดเปิดตัวผู้จ้งเลย บุญแล้วที่ลูกเราตัวเมียทั้งนั้น
- (แม่เปิดเดินมาหาลูกตัวสุดท้าย กอดไว้)
- แม่เปิด พ่อเขาไม่รักเพราะลูกชี้เหว่ แต่แม่รักเจ้านะลูกนะ
- ปิดฉาก-
- ฉาก 2
- สถานที่   แห่งเดิม
- (ลูกเปิดชนยาว 6 ตัว ว่ายน้ำเล่นกันอยู่ ลูกเปิดคำยืนดูอยู่ห่าง ๆ)
- ลูกเปิด 1 เขามาเล่นไล่จับกันใหม่
- ลูกเปิด 2 ตกลง ใครจะเป็นคนจับ
- เปิดคำ ฉันทัน เปิดคำก็ได้
- เปิด 3 ไม่เอา เปิดคำชี้แย เตี้ยวร้องให้ แม่จะมาดูพวกเรานะอีก
- เปิดคำ ก็พวกพี่อย่ารังแกสิ เปิดคำจะได้ไม่ร้องให้
- เปิด 4 นิดก็ร้อง หนอยก็ร้อง หมั่นไล่ไป
- เปิด 5 ที่จริงก็สงสารเปิดคำนะ พวกพี่ ๆ ก็ตั้งชื่อรังเกียจเสียจริงเชียว
- เปิด 6 ก็มันน้องเราเมื่อไหร่ละ ดูซิคำป้ออยู่ตัวเดียว
- เปิด 2 ผิดพ่อผิดแม่ ผิดพี่ผิดน้อง
- เปิดคำ ถึงฉันทันจะชี้เหว่ ฉันทันก็เป็นลูกแม่เหมือนกัน แม่ก็รักฉันทัน
- เปิด 3 แล้วพ่อล่ะ รักหรือเปล่า ฮือ
- (เปิดขาวช่วยกันโห่ เปิดคำร้องให้)
- เปิด 1 เขามาเต้นระบำกันถลอกะ อย่าไปสนใจยายเปิดคำแย เลย
- เพลงเปิดน้อย- (เนื้อเพลงอยู่ท้ายเรื่อง)
- (เปิดขาวจับระบำ ตอนใกล้จะจบเปิดคำเข้ามาเต้นด้วย พวกพี่ ๆ เห็นช่วยกันได้ แม่เปิดออกมาเห็น เขาเปิดคำไปกอด)
- แม่เปิด นี่ลูก ๆ ทำไม่ใจคำกับน้องอย่างนี้ ควรจะให้เปิดคำเล่นด้วย
- เปิด 2 เปิดคำชี้แยจ๊ะแม่ พวกเรารำคาญ
- แม่เปิด ก็เพราะพวกเราแหยมให้ร้องบ่อย ๆ

เปิด 3 แล้วพอกก็ไม่รักเปิดคำ
 เปิด 4 เปิดคำไม่ใช่น้องเรา
 แม่เปิด เอาอะไรมาพูด แล้วทำไมล่ะ ถ้าไม่ใช่น้องก็รังเกียจรี รังแกเอา รัก จิตใจไม่
 สะอาดเลย พวกเรานี้แย่มาก เสียแรงมีขนสวยแต่ใจไม่งาม เปิดคำขนไม่สวย
 แต่อาจจะใจงามก็ได้ ทำไมจะต้องรังเกียจ อย่าร้องไห้ลูก พี่ ๆ เขาล้อเล่น
 นะ เอาพี่ ๆ ให้เปิดคำเล่นด้วยนะ

เปิด 5 มาเปิดคำมาเล่นกัน

-ดนตรี-

(เปิดอื่น ๆ คั่น แล้วเดินห่างไป เปิดคำหัวเราะกับเปิด 5 พากันว่ายน้ำเล่น)

-ปิดฉาก-

ฉาก 3

(พญาหงส์กับพี่เลี้ยงออก)

พญาหงส์ เมื่อวันก่อนเราผ่านมาทางนี้ เห็นนางเปิดขาว 6 ตัว เล่นน้ำอยู่ในลำธาร
 เป็นสาวสะพรั่งขนสวยงดงามดี ร่างสวยขนงาม แต่ไม่รู้ว่าจะงามแค่ไหน
 พี่เลี้ยง แล้วจะรู้ได้ยังไงล่ะพระเจ้าข้า

พญาหงส์ ก็ต้องทดลอง

พี่เลี้ยง จะทำยังไง

พญาหงส์ เรามีวิธี พี่เลี้ยงแอบไปก่อนเถอะ

พี่เลี้ยง พระเจ้าค่ะ นั้นแน่นางเปิดกำลังมา
 (พี่เลี้ยงเดินไปแอบที่พุ่มไม้ เปิด 1 ว่ายน้ำมา)

พญาหงส์ เออแม่นางงาม แวะสนทนากันหน่อยซี

เปิด 1 ท่านเป็น - อ้า.....

พญาหงส์ พญาหงส์

เปิด 1 อู๋ นึกแล้วเขี้ยว งามเหลือเกิน

พญาหงส์ เจ้ามีขนขาวสะอาดเหมือนกับเรา สระรอยจะเป็นนกกตระกูลเดียวกับเรา เรา
 เลี้ยงหาอยู่ ตอบเราซิ เจ้าเป็นนกกประเภทไหน

เปิด 1 ข้าเป็นลูกพญาหงส์เช่นเดียวกับท่าน ขาดตระกูลของข้าเหมาะจะสมกับท่านแล้ว
 จงรับข้าไว้เป็นราชินีของท่านเถิด

- พญาหงส์** พี่ก็ กลับไปชำระร่างกายให้สะอาด แล้วชำระจิตใจเสียด้วย วันดีคืนดี เราจะเอาแพทองประดับเพชรมารับเปิดงาม
- (เปิด 1 ว่ายนํ้ากลับไปบอกพวกพี่ ๆ เปิดขึ้นทำทำให้ท่านพญาหงส์ว่ายนํ้า เชียดไป-มา แล้วพากันไป พี่เลี้ยงหงส์ออกมาจากที่ซ่อนมาหาพญาหงส์)
- พี่เลี้ยง** แล้วจะทำอย่างไรต่อไปพะยะคะ
- พญาหงส์** วันหลังจะมาใหม่ ลองเรียกมาคุยทีละตัวดูนํ้าใจซี
- พี่เลี้ยง** อย่างแม่เปิดตัวนี้เป็นยังไง
- พญาหงส์** ก็ได้ยินแล้วไม่ใช่ ไปกันเถอะแล้วค่อยมาใหม่
- ปิดฉาก-
- ฉาก 4
- (พญาหงส์และพี่เลี้ยงออกมา)
- พี่เลี้ยง** เสด็จมาลําพังหลายวันแล้ว พบพูดกับเปิดสาว ๆ ครบถ้วนแล้วไซ้ใหม่
- พญาหงส์** ความแล้ว มาตศนาเดียวกัน แต่ละตัวคุยไม่ต่างก็อยากจะเป็นราชินีหงส์กัน ทั้งนั้น นั่นแน่ะตัวสุดท้าย กำลังตั้งสาหร่ายอยู่โน่น
- พี่เลี้ยง** แหมตัวนี้.....
- พญาหงส์** ซี้เหไรใหม่ ดูนํ้าใจกันต่างหาก พี่เลี้ยงหลบไปก่อน เราจะลองดูอีก (พี่เลี้ยงหลบไป พญาหงส์เดินมาหาเปิดดำ)
- พญาหงส์** แม่ นางที่รัก เจ้ามีรูปร่างและขนงดงาม ในบรรดานกตระกูลหงส์ที่เราเห็นมา ไม่มีใครงามเท่าแม่ นางเลย บอกข้าซีเจ้าอยู่วิมานไหน พ่อหงส์แม่หงส์ของเจ้า ซี้ขออะไร
- เปิดดำ** ข้าแต่พญาหงส์ ท่านก็เป็นผู้มีปัญญา โฉนจึงมามองผิดไป ข้าเป็นเปิดธรรมดา พ่อแม่ยากไร้ และข้าก็ไม่สวยงาม ใคร ๆ เขาก็รู้กันทั้งนั้นว่าข้าซี้เหไร กรุณา อย่าได้ตกตางข้าเหมือนพวกพี่ ๆ ทำกับข้าเลย
- พญาหงส์** เปิดน้อยเจ้าเป็นคนดี ผิดกับพี่ ๆ ของเจ้าที่ทขยอทะยานและหุดปด เราจะรับเจ้าไปอยู่กับข้า
- เปิดดำ** ข้าจะอยู่กับท่านได้อย่างไร ข้าไม่ได้เป็นหงส์
- พญาหงส์** ไม่ยากเย็นอะไรเลย เราจะพาเจ้าไป เมื่อเจ้าล้าเข้าไปในแดนแรมมิตรของเรา เจ้าก็จะกลายเป็นหงส์ทันที
- เปิดดำ** โอ ได้โปรดเถิด ข้าไม่อยากเป็นหงส์ ข้าไม่อยากจากพ่อแม่ ข้าห่วงพ่อแม่ พ่อก็ซาหัก แม่ก็ตาฟาง ข้าต้องปรนนิบัติพ่อแม่ กรุณาปล่อยข้าไปเถอะข้าจะเอาสาหร่ายไปให้พ่อแม่กิน

- พญาหงส์** เจ้าต้องตัดใจไปกับเรา พี่ ๆ ของเจ้าเขาก็อยู่เป็นเพื่อนพ่อแม่ได้
(เปิดขาวออกมาแอบดู)
- เปิดคำ** พวกพี่ ๆ ไม่เคยสนใจพ่อกับแม่เลย กรุณาเถิดถ้าขาดข้าเสียแล้ว
พ่อแม่จะลำบากมาก
- พญาหงส์** เจ้าไม่อยากเป็นหงส์ ข้าจะนมรมิตให้
- เปิดคำ** ชอบคุณ แต่...
- พญาหงส์** เจ้าจะขัดใจข้ารี ดิแล้วกลับไปเถอะ แล้วข้าจะตามไปดูหน้า
เปิดโง่งที่ไม่อยากเป็นหงส์ เจ้าโง่งมาก
(พญาหงส์เดินจากไป พวกเปิดขาวพากันมารวมล้อมเปิดคำ)
- เปิด 1** เกิดมาไม่เคยพบใครโง่งเหมือนแม่เปิดคำ
- เปิด 2** รูปก็ชั่ว แล้วยังโง่งทึบ ไม่มีสติปัญญา
- เปิด 3** ไม่รู้จักเอาตัวรอดเสียเลย ผู้พวกเราไม่ได้นะ ๆ
- เปิด 4** นั่นสิ พญาหงส์โกรธเจ้าแล้วรู้ไหม ชาตินี้ทั้งชาติเจ้าจะไม่มีอะไรดีขึ้นเลย
- เปิด 6** ก็จงเป็นเปิดคำมอมแมมต่อไปเถอะ พญาหงส์ท่านก็ลองคุยเล่นอย่างนั้นเอง
- เปิด 5** พวกเรานี่แหละ ไม่คนใดก็คนหนึ่งต้องได้เป็นราชินี อย่าไปมัวเยาะเย้ยเปิดคำ
อยู่เลย จะข้าเติมกันไปทำไม ไปเถอะพวกเราไปอาบน้ำแต่งตัวให้สวย ๆ
เผื่อพญาหงส์จะแวะมาอีก
- ดนตรี-
- (พวกเปิดขาวพากันไป เปิดคำเอาอาหารมาป้อนพ่อแม่ พญาหงส์แอบดู
แล้วเดินมาหาเปิดคำ เปิดคำทำความเคารพ)
- พญาหงส์** เออ จงเจริญ เราขอชมเชยว่านางเป็นผู้มีมารยาทงาม นางเปิดขาวทั้งหลาย
ยังไม่เคยทำความเคารพเราเลยสักตัว ดิแต่หลงระเวิง เปิดคำที่รัก เราจะรับ
เจ้าเป็นราชินีของเรา
(เปิดขาวออกมา)
- เปิดคำ** ข้าแต่ท่านพญาหงส์ ข้าเป็นเปิดไม่ใช่หงส์
- พญาหงส์** เจ้าจะได้เป็นหงส์
- เปิดคำ** ข้าไม่อยากเป็นหงส์หรอก ข้าห่วงพ่อแม่
- เปิด 2** ข้าโง่งละ พญาหงส์ เมื่อเปิดคำไม่อยากไป ข้าไปได้ ข้ายินดี
(เปิดอื่น ๆ เข้ามาเดินให้เสียอก)

- เปิดพร้อมกัน** ซ้ำก็ยินดี
- พญาหงส์** หลายตัวนัก ข้าจะเลือกใคร พวกเจ้าสวดยเกินไป เลือกคนนี้ คนนั้นก็เสียใจ
อย่าเลย ฟังนะ ฟังเสียทุกคน
(พญาหงส์เดินมาที่เปิดคำ)
- พญาหงส์** นางเปิดคำผู้มีรูปร่างอัปลักษณ์ เจ้าเป็นสัตว์น้ำใจประเสริฐ ไม่พูดโกหกใช้อวด
ไม่ตีตนเสมอเรา รู้จักกตัญญูห่วงใยพ่อแม่ ไม่แสวงหาความสุขส่วนตัว เราจะรับ
เจ้าเป็นราชินีของเรา จงไปกับเราเถิด
- เปิด 3** จะไปได้ยังไง แม่เปิดคำชี้เหออัปลักษณ์ เอาไปก็ขายหน้าเขา
- เปิด 4** อย่างเรา ๆ นีซี ชาวสะอาดเทียบ ๆ หงส์เซียวละ
- พญาหงส์** ก็คอยดูซิ เปิดคำชี้เหอตัวนี้จะเป็นหงส์ได้ไหม ใครก็ตามที่จิตใจสะอาดแล้วละก็
เป็นหงส์เหมือนเราได้ทั้งนั้น
(พญาหงส์ยื่นพนมมือ เสี่ยงพายุพัด เปิดทุกตัวเซไปเซมา พญาหงส์กางปีกโอบ
ตัวเปิดคำ เปิดคำวิ่งเข้าไปเปลี่ยนเปิดสีทองออกมาอยู่ในปีกพญาหงส์แทน
พญาหงส์คลายปีกออก นางหงส์ทำท่าเควพนมแล้วมากอดพ่อแม่)
- นางหงส์** ข้าสงสารแม่เหลือเกิน อย่าให้ข้าเป็นราชินีของท่านเลย
- พญาหงส์** ไม่ต้องกังวลหรอก เราจะบันดาลให้พ่อแม่ของเจ้าหายเป็นปกติ
(พญาหงส์ชี้ไปที่พ่อเปิดแม่เปิด)
- พญาหงส์** จงหายเป็นปกติและแข็งแรงมีอายุยืนยาว
-คนตรีวิว-
- (พ่อเปิดแม่เปิดลุกขึ้นเดินได้)
- นางหงส์** แต่ข้าก็ต้องจากพ่อแม่ไป
- พญาหงส์** อย่าห่วงเลย เราจะอนุญาตให้เจ้ามาเยี่ยมได้ตามที่เจ้าต้องการ พ่อแม่เจ้า
แข็งแรงแล้ว ข้า เชิญแม่ นางราชินีหงส์ลงแพทองได้แล้ว เราจะได้ไปสู่วิมาน
หงส์กัน เห็นไหมนางหงส์นำแพมาให้แล้ว
(นางหงส์เลื่อนแพมาให้พญาหงส์พาราชินีลงแพ)
- พญาหงส์** ข้าเชิญนางหงส์ทั้งหลายจับระบำเฉลิมฉลองต้อนรับราชินีของเราด้วย
-เพลงหงส์เหิร-
- (นางหงส์จับระบำ ทำเพลงนางระบำ 4 ตัวมาจับแพเลื่อนไป ตัวอื่น ๆ
ยืนทำนอง)
- ปิดม่าน-

-เพลงเปิดน้อย-

ก้าบ ๆ ๆ ก้าบ ๆ ๆ
 ก้าบ ๆ ๆ ก้าบ ๆ ๆ
 ฮะ ๆ ๆ ฮะ ๆ ๆ
 ฮะ ๆ ๆ ฮะ ๆ ๆ
 ว่ายน้ำสนุกนักหนา
 อย่าช้าว่ายน้ำไว

เปิดส่งเสียงร้องดังอังกะมา
 เข้าแถวเดินเรียงตามกันไป
 นำเซ็นคูณะธอ
 คูมันพากันลงบึงใหญ่
 อย่าลืมตีมน้ำใส
 ลอยลอยไปให้เพลินเพลิน

ภาคผนวก ค

ผลงานเขียนบทละครโดยอาจารย์ประทีน พงษ์สำลี จากการศึกษาพบว่า มีหลายเรื่องด้วยกัน ผู้วิจัยใคร่ขอตัวอย่างบทละครว่า เรื่อง พระยุดาหวัน เป็นผลงานละครที่อาจารย์ภาคภูมิใจมาก เนื่องจากอาจารย์ได้มีส่วนร่วมในการประพันธ์บทในฉากที่ 2, 4 และ 5 เป็นผู้ช่วยกำกับการแสดง ตลอดจนเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานระบำชุด ยูดาหวัน ประกอบในละครดังกล่าว

ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าน่าได้นำบทละครเรื่องดังกล่าวมากล่าวอ้างในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ด้วย

เรื่อง ยุคหาวัน

ในป่าหิมพานต์มีต้นไม้ประหลาด ซึ่งออกผลเป็นสตรีงาม ห้อยอยู่ 6 นาง
จัดจาก คนตรีทำเพลงทรงพระดำเนิน มีสัตว์ต่าง ๆ ออก ผ่านไปมาเป็นระยะ ๆ

เพลงนกเขาชะแม

	หิมวา	ป่าใหญ่	แม่ไพศาล
แลตระการ		เขาเขิน	เนินไศล
อยู่ซ้นซ้น		สลบสล้าง	กลางพงไพร
อโนทัย		ส่องสาด	ดากอัมพ
สายลมไชย		โวยวีน	ชื่นนาสา
สกุณา		โผผิน	บินสลอน
สุคนธชาติ		ดาษดา	พนาคอน
หม่อมมร		คลูกเคล้ำ	เจ้ารวยริน
พฤษาหนึ่ง		สูงเยียม	เกือบเทียมเมฆ
เหมือนสร้างเสก		อยู่กลาง	ระหว่างหิน
กำลังออก		ผลโน้ม	โถมยุพิน
รวมทั้งสิ้น		หกนาง	ร่างโสภี (คนตรีรับขันเดียว)

เพลงทรงพระดำเนิน

	นารีผล	ยลพัคตร์	นารักแสน
มาจากแดน		ดินไค	สุดไสศรี
อรชร		ช่อนหวาน	ชานฤดี
อยู่เพียง		เจ็ดราตรี	ก็วางวาย

สัตว์ต่าง ๆ เข้า ฤาษี ดาบส นักพรต โยคี ออกมา ต่างก็มีความปรารถนาจะได้นารี
ผล บ้างก็หาไม้มาสอย บ้างก็แย่งและหาอะไรมาต่อสูงวุ่นวายสับสน ลูกสี่ลูกลงไปตามกัน

ณัฏฐิ	- เจริจา -	
อยากปลิดเจ้า	โถมเอย	โถมเขลา
ร่วงลงมา	มาประโลม	จริงโถมขาย
ถึงจะตาย	ให้ซ้ำแนบ	แอบซิดกาย
	ก็ไม่ว่า	ซ้ำอยากชม
ดาบส -	ดวงเอย	ดวงใจ
ช่างไฉไล	จิ้มลิ้ม	ยิ้มสวยสม
จะปิ่นปาย	ไขว่คว้า	มาดอนคม
หัวอกตรม	ตรอมจริง	หญิงโสภา
นักพด -	น้องเอย	น้องแก้ว
งามเห็ดแห้ว	เพียบล้น	บนพฤษา
อยากโน้มกิ่ง	เอนองค์	ดิ่งลงมา
ยอดชีวา	ของพี	ที่พื้นดิน
โยคี -	ยอดเอย	ยอดรัก
ถูกศรปัก	ลึกซึ้ง	ตรึงถวิล
ไม้จะสอย	ก็สิ้น	ขวัญช้วน
ไฉ่ยุพิน	เอนมา	อเยาวรี
	ปากสระ	
พวกดาบส	นักสิทธิ์	ที่ฤทธิ์น้อย
เอาไม้สอย	แข่งขัน	ขม้นขมิ
บ้างตะกาย	ไต่ต้น	คนละที่
วุ่นต่อยตี	แย่งนาง	กลางไพรวัน

(พวกวิทยากร ผู้มีฤทธิ์ 6 คน ออก ฤาษี ดาบส นักพด โยคี ค่อย ๆ เลียงเข้าไฉ่ เพราะมีความเกรงกลัว)

ตรงพระธาตุ (ชั้นเดียว)

วิทยากร	เกรียงไกร	ผู้ยิ่งใหญ่
ผาสูกจริง	เที่ยวป่า	พนาสันต์
เห็นต้นไม้	สูงใหญ่	ไบอนันต์
ชะงักพลัน	พบผล	ยลนางงาม
ต่างคนต่าง	มีฤทธิ์	สิทธิ์ศักดิ์
เก็บนงลักษณ์	ถ้วนทั่ว	ตัวใจหวาน
เข้าเคียงคู่	เคลือบเกล้า	เผ้าติดตาม
พยายาม	เส่นหา	ยอดนาวี

ครวญหา

กรีดกราย	จับระบำ	รำรำย
เทพทั้งหลาย	จุงกกร	อับสวศรี
นางสะเทิน	เมินชะม้าย	วายภูมิ
พระได้ที่	ปลอบขวัญ	กัลยา
เป็นกุศล	ผลบุญ	สนุนสนอง
มาพบน้อง	อยู่กลาง	หว่างเวหา
ดั่งดวงจันทร์	วันเพ็ญ	เด่นนภา
ขอแก้วตา	อย่างแหง	กลางแคลงใจ
ยุรยาตร	ย่างเยื้อง	ข้าเลื่องเนตร
รอบรอบเขต	เขาเขิน	เนินไศล
พระเคียงคู่	ระวี้น	ขึ้นฤทัย
เป็นคู่คู่	อยู่ใน	คัคนานต์

(ทันใดนั้น มีวิทยากรอีกคนหนึ่ง ทำทางดูร้าย ออกมาตั้งใจจะสาสอยนาวี ผลเหมือนกัน แต่มาช้าไม่ทันเวลา จึงเกิดโทษะ ใช้กระบองสั้นเป็นอาวุธ เงื้อง่าจะทำร้ายพวกวิทยากร 6 คน นั้น วิทยากรทั้ง 6 ไม่ทันรู้ตัวต่างก็ตกใจ ทั้งเกรงนาวีผลจะเป็นอันตรายด้วย จึงจูงมือหนี วิทยากรทั้ง 5 กับนาวีผล 5 คน เล็ดลอดหนีไปได้ เหลือวิทยากรและนาวีผลอีกคู่หนึ่งไม่ทัน วิทยากรผู้มาใหม่จึงฆ่าวิทยากรด้วย แล้วแย่งนางไป)

เบ้าหลุด

วิทยากร	กำแหง	เรียวแรงมาก
ระเห็จจาก	ฟากฟ้า	อย่างกล้าหาญ
มฤทะลุ	คู่ตัน	โนสั่นดาน
มาถึงพาล	ยกใหญ่	นางไม่มี
นารีผล	ตนหมาย	สายเสียแล้ว
เพราะคลาดแคล้ว	ล่าช้า	กว่าถึงที่
ถือกระบอง	คลเลี้ยว	เที่ยวไล่ตี

สุดใจ

บัดนั้น	วิทยากรตกใจไม่คิดสู้
ต่างชิงกันหลบเลี้ยวเกรียวกรู	พาคู่เหาะวันดับกาย
ฮึกตบหนึ่งถึงซิวลิ้น	ถูกเค็ดดินแย่งคู่ผู้เข็ดขาย
อันดวงแก้วกายสิทธิ์สำหรับกาย	ก็พลัดหายหล่นจากนภาลัย
	(เชิด ใจด เหาะ)

ช้างประสานงา

เมื่อนั้น	ท่านท้าววิเรนทรผู้เป็นใหญ่
เส็งเนตรเห็นเหตุที่เป็นไป	ภูนัยจึงเหาะระเห็จมา (รับ)
หยิบดวงแก้วแล้วทศนาถึก	พระตรงตรึกแสนโสมนัสสา
จะสกดวงแก้ววิวัฒนา	ให้เป็นบักษาศรรณราย
มนุษย์ใดในพิภพโลกา	มีบุญญาเลิศเข็ดขาย
ควรคู่ดวงแก้วแพรวพราย	จึงจะได้ไว้คู่บารมี

ประสิทธิ์

แล้วเศกพระเวทคาถา	ล้วนยอดวิทยาประเสริฐศรี
เป่าลงตรงดวงมณี	กลายเป็นสกุณีเพศพราย (วิ้ว)
	(นกหัสติวัชรสีออกมา)

สาธิตา

ขนลายพชายพวรรณได้พันสิ่ง	งานจริงล้ำเลิศเชิดชาย
ที่ท่าเหาะอย่างเยื้องกราย	คูไหนเป็นที่จะวิญดา
ปีกห่างอย่างพลอยนวิรัตน์	ที่เจียรจักราวเทพลชา
ระยับย่องดังทองทาบทา	ทั้งรู้ภาษาพาที

นกกจาก

แล้วจึงให้นามสมญา	ชื่อว่าสหสังรังสี
ด้วยแววขนประดับสลัปติ	มีถ้วนทุกอย่างต่างลาย

เงรจา

คู่ก่อนสกุณาทิวาชาติ	ตัวเรามุ่งมาดมั่นหมาย
ให้เจ้าซึ่งเราได้ชุบกาย	ผันผายสู่นครมณีนี
เฝ้าองค์เจ้าหญิงเรณูกา	ยามเธอเสด็จมาชมสวนศรี
ถวายเป็นอยู่ด้วยนางเทวี	คอยจนผู้มีบุญญา
ได้เสด็จมาถึงซึ่งนคร	เมื่อภูธรสัมฤทธิ์กิจลาสา
เจ้าจงกลับเป็นดวงรัตนา	อยู่คู่เดชาภวนัย

เพลงแขกอาหรับชั้นเดียว

บัดนั้น	สุไปฏกยกปีกบังคับไหว
รับพระบัญชาท้าวไท	ด้วยใจเกษมเปรมปรีดี
แล้วน้อมเศียรเกล้าบังคมลา	องค์ท้าวทียาเวืองศรี
บินโฉบมาโดยเมฆี	เร็ววีด้วยฤทธิ์เกรียงไกร

(สหสังรังสีถวายเป็นบังคมแล้วก็บินไป – ปัดมาน)

จาก 2

(อุทยานเมืองรมณีย์ เจ้าหญิงเรณูการประทับอยู่ท่ามกลางพี่เลี้ยงนางกำนัล)

โขนง

พิศดูมาลีที่ในสวน	งามด้วยยวนใจให้หรรษา
พุทธชาติชูช่อละออดตา	มีสติการวยรินกลิ่นสุคนธ์
ลมเรื่อยเรื่อยพัดมาอ่อน ๆ	ไชยกลิ่นกสรทั่วสวนขวัญ
หอมหวลชวนชื่นรื่นใจครัน	ปลื้มปลุกสุขสันต์พันทวี

มอญแปลง

พี่เลี้ยง - อันนารูปงามทราวมสวาท
 กำนัล - มรรยาทชวนชมสมศักดิ์ศรี
 พี่เลี้ยง - งามเลิศล้ำกว่าสุมาลี
 กำนัล - คือพระบุตรตรีศรีโสภะ
 พี่เลี้ยง - พุทธชาติพื้มพาวชาน่ารัก
 กำนัล - แฝ่ว้นงลักษณะแน่นักหนา
 พี่เลี้ยง - กุหลาบสีชมพูดูงามตา
 กำนัล - แฝ้อไชยฐ์พระธิดาวิลาวัลย์

ขอพระองค์ทรงพระเจริญยิ่ง	เป็นยอดมิ่งนครเขตต์ณห์
นิราศทุกข์นिरภัยไร้โรคนัน	เกษมสันต์ทุกทิวาราตรี

(ขณะนั้น นนทหัตถ์สร้างสีมาเกาะกิ่งไม้และร้องเรียกเจ้าหญิง เจ้าหญิงพอพระทัยนมาก)

เพลงฉิ่ง

เจรจา

เพลงกล่อมบาริ ขึ้นเดียว

เมื่อนั้น	โอมราชาธิดามารศรี
เพ่งพินิจพิศดูสกุณี	เป็นที่ชื่นชอบเหตุย
เดชะอารักษาศักดิ์สิทธิ์	อันสถิตทั่ววิมานน้อยใหญ่
แม้ข้ามีบุญญาธิการไซ้	ขอให้ได้มากมาคู่มารมี
จงคลใจให้หนักคิดผูกพัน	ร่วมชีวันร่วมทุกข์ร่วมสุขศรี
จงเห็นประจักษ์ชัด ณ บัดนี้	แล้วเทวีกล่าวสุนทรวอนไป

ลมพัดชายเขา

ไอ้เจ้าสกุณาน้องพี่เอ๋ย	ไม่เคยเลยจะได้พบที่ไหน
ยามสิ้นสรรพพงศ์ทุกอย่างไป	เอออะไรสี่สรวตังจันทร์เพ็ญ
ขรขรยบุญพี่แล้วไม่แคล้วกลาด	ทิวาชาติเหิรฟ้ามาให้เห็น
เกิดสกุณาอย่าร่อนวัน	จงมาเป็นขวัญมิตรรวมจิตกัน

ลมพัดชายเขาชั้นเดียว

ว่าพลางนางกรายเข้าใกล้คน	สกุณีโผนผวกวเวียนหัน
ตั้งจิตคิดได้อุบายพลัน	จะโรมรันขับไล่ไม่เข้าการ
ย้ายร่ำรำตามทำนอง	ให้หนักน้องเพลินชมประสมประสาน
รายกรร่อนกว้างกลางอุทธาน	ด้วยประมาณหมายล่อให้พอลา

เชิดจิ้ง

บัดนั้น	นกน้อยสกุณีดีที่ทำ
ตามงอนอ่อนจวิตกวิยา	ก็พอลาพอใจให้ชื่นชม
คอซ้ายขวานัยน์ตาจับ	พลางขยับปีกไกวให้สวยงาม
เยื้องย่างเหยาะเหย้าเข้าเคียงคม	รำเต้นเล่นกับนาง

(เพลินนิยมรำเต้นเล่นกับนาง)

เชิดจิ้ง

(เต้นรำกันครู่หนึ่ง เจ้าหญิงจับน่านกได้)

ข้าแต่เจ้าหญิงผู้ทรงศิริโฉม

- เจ้าหญิง - โอ เจ้าพูดได้ด้วยวี ปลายจริง เจ้าเป็นนกที่น่ารัก บอกมาซิว่า เจ้าสี่อะไรมาจากไหน? ข้าสี่สหัสรังสร มาจากป่าหิมพานต์ แดนไกลโน้น
- เจ้าหญิง - มาจากป่าหิมพานต์ แดนทวยเทพ จันเจ้าเป็นนกวิเศษนะซี ถูกแล้ว ข้าไม่ใช่คนธรรมดา กำเนิดเดิมของข้าเป็นดวงแก้ววิเศษของวิฑาธร เทวดาจับข้าให้กลายเป็นนก และสั่งไว้ว่าจนกว่าจะได้พบผู้มีบุญและมีศีลธรรมดี จึงจะคืนร่างเข้าสู่ดวงแก้ว และตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้นั้น
- เจ้าหญิง - โอสหัสรังสี เป็นบุญของข้าที่ได้พบเจ้า อยู่กับข้าเถิด อยู่เป็นเพื่อนข้า ข้าอยากได้เป็นเพื่อน
- นก - เป็นพระคุณอย่างยิ่งข้าจะอยู่กับพระองค์ จนกว่าจะถึงเวลานั้น

- เจ้าหญิง - แต่ว่ารูปร่างของเจ้ามันใหญ่โตนัก เวลาจะไปไหนมาไหนด้วยกัน ผู้คนเขา
จะตกใจกันใหญ่
- นก - จะแปลกอะไร ข้าจะนมรมิตรตัวของข้าให้เล็กเท่าใดก็ได้ ตีเสียอีกซึ่งจะได้มีโอกาส
อยู่ใกล้พระองค์ เกาะอยู่บนไหล่ซ้ายก็หอมแก้มซ้าย เกาะบนไหล่ขวาก็หอมแก้มขวา
สงสารเนี่ยนายจะกลายเป็นรอยยิ้มเสียด้วยเล็บสกุณีนี้นะน้ำ
- เจ้าหญิง - ตายจริง นีกะไร นกมาพูดกะได้ให้ได้อาย เป็นนกเจ้าการรมด้วยซี นาร์กจริง
สหรั้งสร ตกลงอย่างเจ้าว่าดีแล้ว จงนมรมิตรตัวข้าให้เป็นนกเล็กน่าเอ็นดูเถิด

ต่อสรุป

ด้วยอำนาจแก้ววิเศษเดชอนันต์   พระป่านกผกผันเปลี่ยนร่าง
ชั่วพริบตากายาทั้วสรรพางค์   ก็เป็นอย่างนกน้อยน่าเอ็นดู (รั้ว)
(นกใหญ่วิ่งเข้าโง เจ้าหญิงเรณุกาวิ่งตามไป ยื่นมือเข้าไปในหลืบให้นักเล็กเกาะ)

(ปิดม่าน)

ฉากที่ 3

บริเวณหน้าพลับพลาชั่วคราว ณ ชายป่าใหญ่ พอเปิดฉากมีเสนา 3 คน กำลังกวาด
และเสนา 4 คน กำลังถือมีดตัดต้นไม้เพื่อตกแต่งอยู่ สักประเดี๋ยวเสนา 1 คน กับเสนา 2 คน
ออกมา (เล่นกวนมู 8 พอสสมควร)

- เสนา 1   พระอาทิตย์ลับยอดไม้ไปนานแล้ว ยังไม่หยุดทำงานกันอีกหรือนี่ ออกจะขยันเกินไป
เสียแล้ว
- เสนา 3   ไปไม้ร่วงเกือบทั้งวันกับกวาดเท่าไรก็ไม่ชนะสักที ไร้อะไรไว้ก็ น่าเกลียด เจ้านาย
เสด็จลงมาเมื่อไรก็ไม่รู้ ประหลาดเคราะห์ร้ายก็ถูกกริ้วเท่านั้น
- เสนา 2   เรื่องงานเรื่องการอย่าพูดถึงเลยนะ นกตัวเปล่า ๆ เย็นค้ำแล้ว ไร่พุงนี้ เข้าก่อน
ตั้งต้นกันใหม่ดีกว่า ว่าแต่มาคิดเรื่องนี้กันเถอะ เออ ใครได้กระเด็นกระสายข้าวบ้าง
ไหมว่าจะเสด็จกลับเข้าเมืองเมื่อไร?
- เสนา 4   กันก็ตะแคงหูฟังอยู่ตลอดเวลา หวาดผวาคอยสำเนียง เพราะมาคิดบวกลบคูณหาร
ดู เจ้าชายยุดาวันก็เสด็จประทับพลับพลาในป่านานโขแล้ว ทรงกระวนกระวาย
บุษพาพักษ์ทั่วทุกทิศแล้ว แต่ไม่เห็นทรงดำริจะกลับเข้าเมืองสักที กันอยากกลับ
บ้านใจจะขาด
- เสนา 1   พูดถึงกลับบ้านใคร ๆ ก็อยากกลับ ลูกเมียบ่นหาคงเฝ้าและนั่งอยู่ตลอดเวลา

- เสนา 3 ลูกเมียจะไม่ทำอะไรนอกหน้า อย่างไรเสียคงเป็นลูกเมียวันยังค่ำ สำคัญคู่รักนะซี ไครเขาจะมาทรมอเราอยู่ได้ตั้งนาน ๆ ป่านนี้ มีม็อดที่ไหนมาโอบเอาไปเสียแล้วก็ไม่รู้ คิดขึ้นมาแล้วใจคอมันชักหาย
- เสนา 4 มานนะให้เราเสียไปด้วย กันยิ่งหาคู่รักลำบากยากเย็น ทำอย่างไรดีจึงจะลดบันดาล พระหทัยพระยุดาหวันให้เสด็จกลับได้
- เสนา 2 นางไม้ นางไร่ นางฟ้า นางสวรรค์ ก็ไม่เห็นมี ไม่รู้ว่าจะประทับไปทำไม มีแต่ความวิเวกวังเวง ได้ยินแต่เสียงนกเสียงกา เสียงจิ้งหรีดเรไรหนวกรูจะตายไป
- เสนา 1 นั้นนะซี มีแต่ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ผลัดกันขึ้นผลัดกันตก ผลัดเปลี่ยนเวียนวนซ้ำไป ซ้ำมา ขึ้นนี้ก็ต่อไปอีกคงเป็นบ้าตาย ไปเดินเล่นหาผลหมากรากไม้กินกันดีกว่า
- เสนา 3 ดีเหมือนกัน ไปก็ไป แก้กุ่ม กินอ้อม ๆ จะได้ไม่นึกคิดอะไร หลับสบายดี (พอเสนาทั้ง 4 จะเดินออกไป พอดี อำมาตย์สุมันดีก็สวนทางมา)
สุมันดี	จะไปไหน	เสนา	บอกข้าก่อน
	คู่รักร้อน	ทุกคน	จนสงสัย
เสนา 4	ข้าชวนกัน	จรัล	หาที่ไป
	เก็บลูกไม้	รับประทาน	อาหารเย็น
เสนา 2	อยากเรียกถาม	ใต้เท้า	ฝ่ามิขาด
	ใส่อกอาจ	อวดโต	ได้ความเห็น
	ข้าขบคิด	กันใหญ่	หลายประเด็น
	จนจะเป็น	บ้าตาย	ในใจกับ
สุมันดี	คงคิดถึง	บ้านช่อง	และห้องหอ
	จรัลร้อง	อย่าคิด	จิตเทहन
	เป็นเสนา	หน้าที่	นี้สำคัญ
	พระทรงธรรม	เป็นใหญ่	ครองให้ดี
	อย่าเอะอะ	โวยวาย	ร้ายจะเกิด
	นิงเสียเถิด	สุดแต่องค์	พระทางศรี
	เราเป็นข้า	ภูบาล	ผ่านบุรี
	โองการมี	อย่างไร	ให้ทำตาม
- (ทันใดนั้น พระยุดาหวันเสด็จออกมา ทุกคนต่างถวายความเคารพ)

ยุดาหวัน	เลื้อยพาท่าน เรื่องลำบาก บอกมาเถิด พยายาม	สุมันต์ มีไหม อย่าคิด อำนาจสุข	ดีใจมาก ใคร่ขอลา ปกปิดความ ให้ทุกคน
สุมันต์	ขอเดชะ ได้พำนัก บารมี เปี่ยมมงคล	พระองค์ เป็นสุข แผ่ไกล อบอุ้ม	ผู้ทรงศักดิ์ ทุกแห่งหน ไม่กังวล คุณผลไท
ยุดาหวัน	อยู่ท่ามกลาง จะวิญดา ฝูงวิหค เสียงน้ำไหล	ไพ่วัน รุกขชาติ นกร้อง นำฟัง	แสนนรราชา คาดไสว กึกก้องไพ ดังเพลงแปลง
(ในโรง)	ครั้นคนอง วิปลาต พายุพัด กิ่งไม้แห้ง	ตุ๊กตา ก้องฟ้า เรื่องรัตน์ ไหวสท้าน หักโชน	นากาศ จรัสแสง ผ่านอย่างแรง โค่นลงมา (รัว) (เสนาสอน)
		ครุ่นคิด	
	ถึงกำหนด ทรงคำนึง แผลงศักดา	วิเวาจร ถึงแก้ว พาธยศ	ปรากฏ จรวหา สกุณา ระเห็จไป (รัว)
		(ลมหวนพระยุดาหวันไป)	
		ปิดม่าน	

ฉากที่ 4

ชายป่าที่บมีต้นไทรใหญ่แผ่สาขาเป็นที่อาศัยของนกอินทรีแม่ลูก ขณะนั้นลูกนกตกลง
มาจากรังหมอบอยู่ใต้ต้นไทร ยักษ์ตรีเมฆผ่านมาทางนั้น

เปิดฉาก

ยักษ์ออก -

สมิงทองมอญ

บัดนั้น

อดอาหารร่วนวายหลายเวลา
เที่ยวเดินคั่นคั่นหาพืชมานำ
หลากจิตเกิดอาเพศใด
เสื่อข้างกวางทรายก็หายหมด
หิวแทบสับท้องมาสองวัน

ตรีเมฆขุนมารหาญแล้ว
มีดหน้าอันพลียละเหยใจ
ป้อมปานประหนึ่งเลือกตาไหล
ป่าใหญ่ไว้สัตว์นำอัสจรรย
สุดจะอดทนไหวใจคาสัน
เจออะไรกินทั้งนั้นพอกันตาย

ตะลุ่มโป่ง

เหลือบเห็นลูกนกตกงออยู่
เป็นอาหารสมหวังประทั่งกาย
(ยักษ์คงจับลูกนก ลูกนกส่งเสียงร้อง พระยุดาหวันเข้ามาขัดจังหวะ)
หวยอ้ายยักษ์ใจทมิฬ
จะอยู่ใโยให้หนักพสุธา

ขุนมารจุมโจมจับตั้งใจหมาย
นกกลัดตายส่งเสียงร้องก้องพงนา
กินกระทั่งลูกนกเสียวหรือหว่า
ภูจะฆ่าเสียให้บรรลัยลง (เช็ด)

(พระยุดาหวันรบยักษ์ ผลที่สุดฆ่ายักษ์ตาย แล้วตรงไปที่ลูกนก)

เจรจา

ลูกนก ชอบพระองค์ที่ช่วยข้าในคราวนี้
ท่านเป็นใครโยสามารถอาจอง

หาไม่ซีวีเป็นผุยผง
โปรดจงบอกข้าให้แจ้งใจ

ยุดาหวัน เราหรือชื่อว่า ยุดาหวัน

เป็นราชันย์พลัดพลในป่าใหญ่

ลูกนก โอราชาแสนดีนี่กระไร ชอบพระทัยข้านี้ไม่ลืมคุณ ตายจริง แม่มาแล้วละ ต้องให้
พระองค์หลบไปก่อน เดียวแม่เข้าใจผิด คิดว่าคนมาทำอันตรายลูกก็จะเข้าจิกตี
หลบเสียก่อนเถิด

(ลูกนกหาที่ซ่อน ให้พระยุดาหวัน แม่ นกอินทรี ออก)

- ลูกนก แม่จ๋า ลูกเกือบจะไม่มีชีวิตอยู่เห็นหน้าแม่แล้ว
 แม่นก เกิดเหตุร้ายอะไรขึ้นหรือลูก
 ลูกนก พายุพัดลูกตกลงมารอท่านแม่อยู่ มียักษ์ตนหนึ่ง มันจะมาจับลูกกิน ทำไมแม่ไปเสียนานไม่ห้วงลูกเลย
 แม่นก โถลูก แม่ก็ติดพายุอยู่ยังงี้ละลูก
 ลูกนก ดีที่มีคนมาช่วยนะซีจ๊ะ เขามายักษ์ตายด้วยแม่ เขากังจังแม่ด
 แม่นก โอคือจริง แล้วเขาไปไหนละลูก
 ลูกนก แม่ต้องไม่ทำอันตรายเขาอะจ๊ะ แม่จ๋า
 แม่นก แน่หนอนจ๊ะลูก เราต้องรู้คุณของผู้มีพระคุณ ถึงแม้ว่าเราเป็นสัตว์ เรายังมีจิตใจกตัญญู แม่จะตอบแทนบุญคุณเขา บอกแม่สิลูก ว่าเขาอยู่ที่ไหน
 ลูกนก จ๊ะ ลูกจะไปพาเขามาเดี๋ยวนี้ละ
 (ลูกนกไปพาพระยุดาหวันออกมา)
 ลูกนก นี่จ๊ะแม่ เธอเป็นราชา รูปร่างงามสง่า ชื่อพระยุดาหวัน
 แม่นก เป็นราชาหรือลูก มีนำจิ้งจอกจากลำห้วยถึงเพียงนี้ พระองค์จะเสด็จไปทางไหน
 ยุดาหวัน เรากำลังจะกลับเมืองก็พอดีเกิดพายุใหญ่ ข้าพลัดกับโพ้พลหลงทางมาทางนี้

ขวัญอ่อน

	โปรดเกศ	ทรงเดชช่วยชีวิตลูกข้า
	เหมือนขุนซีฟ้าไว้ไม่มรณา	พระคุณยิ่งดินฟ้ามาเทียบทัน
	ข้าจะขอแทนคุณพระทูนหัว	โปรดอย่ากลัวจะพาออกนอกโพ้สณฑ์
	แล้วเลยข้ามสาครจรัล	สู่เขตชั้นที่ได้พลเป็นคู่ครอง
ยุดาหวัน	หมายความว่าอะไรแม่นก ท่านกล่าวถึงนางงามที่ไหนกัน	
แม่นก	ข้าจะพาท่านข้ามแม่น้ำไปยังฝั่งตรงข้ามมีนครใหญ่นครหนึ่ง ชื่อ รมณีย์ พระองค์จงเสด็จเข้าไปในนครนั้นเถิด เวลานี้ราชาแห่งนครนั้นกำลังต้องการความช่วยเหลือ	

เสภา

ท้าวมีธิดางามทรามสวาท ผิวพิลาสเพียงจันทร์อันผุดผ่อง นามเรณูกาไซรัไว้คู่ครอง
 ทุกให้ปองโฉมตรูเป็นคู่ใจ พะทวี่มีนงงามนารัก เลิศลักษณ์เรืองรองผ่องใส แต่บัดนี้มีเหตุลาเพทภัย
 ด้วยนักใช้ศรั้าสร้อยงามงอย่อง นางวิตกหมดไหม้อาลัยรัก แม้นประจักษ์ว่านงเป็นผุดผ่อง จะ
 ประหารชีวิตให้ปลิดลง บรรลัยลงไปห้อมสกุณี (เจรจา) ไม่กินนอกโศดโหยลนหทัย นกยั้งหงอยนาง
 ยิ่งศรั้าหมองศรี พระบิดาทูกข์ทันทับทวิ ให้เสวีร้องป่าวประกาศไป ถ้าแม้ใครสามารถฉลาดล้ำ มา
 กระทำเยยวรักษาให้ สกุณาร่าเริงบันเทิงใจ จะประทานพรามวัยให้วิวิาวห์

นกเจรจา มีผู้คนไปถาสามากมาย แต่เขาเหล่านั้นไม่มีบุญบารมี พอที่จะคู่ควรกับพระธิดา
 จึงไม่สามารถกระทำการเป็นผลสำเร็จ พระองค์นี้แหละพระเจ้าข้าสรวรค์บันดาล
 ให้พระองค์ได้มาช่วยเหลือข้า ข้าก็จะช่วยเหลือพระองค์เป็นการตอบแทน ขอเชิญเสด็จ
 ขึ้นหลังข้าเถิด ข้าจะพาข้ามฝั่งไป และเมื่อไปถึงแล้ว ข้าจะสอนมนต์ภาษาสกุณาให้
 พระองค์

ยุดาหวัน ขอบใจท่านมาก

เพลงสี่เส้า

เมื่อนั้น
 ตรีสตอบขอบใจสกุณา

พระโอมยงเกษมสันต์หรรษา
 แล้วสี่ลาขึ้นพลั้งอินทรีย์

เพลงแผละ

ฉากที่ 5

หน้าพระลานเมืองมณีนี ท้าวสุเทพประทับอยู่บนพระแท่น พระราชธิดาประทับอยู่ข้าง ๆ
มีภรงนกดั่งอยู่ข้างหนึ่ง เสนานางกำนัลหมอบเฝ้า

สามเส้า

	เมื่อนั้น	พระปิ่นเกล้าจอมผไทให้หมองศรี
	กังวลจิตคิดครุ่นชุ่นฤดี	พระปิ่นหว่องบุตรีดวงหทัย
	กษัตริย์ทั้งร้อยเข็ดเจ็ดนคร	ไม่มีใคร ผันผอนแก้ร้อนได้
	ล่วงสืบสองราตรีเข้านี้ไซ้	นก็ยังไมแถมขึ้นพื้นชีวัน
	พระธิดายังเฝ้าอาวรณ์	ไมกินนอนไม่สำรวจจสรวลสันต์
	ถ้านกม้วนก็จะม้วยไปด้วยกัน	พระทรงธรรมทอดถอนนฤทัย
	(ดนตรีรับ เสนาคคนหนึ่งคลานเข้าไปถวายบังคม)	
เสนา	ขอเดชะพระราชอาญาไม่พินเกล้าฯ มีกษัตริย์ทรงพระนาม พระยุดาหวัน	
	เสด็จมารับอาสาพระเจ้าข้า	
สุเมธ	ดีทีเดียว ไปเชิญเสด็จเข้ามาเถอะ	
เสนา	พระเจ้าข้า	
	(เสนาคลานออก แล้วเข้ามาห้อมพระยุดาหวัน)	

แขกขาว

จอมบพิตรพิสดูกษัตริย์น้อย	ให้พลินพลอยขึ้นขอบอชฌมาสัย
พลงดำรงสตรีสุนทรวอนไป	ถ้าทรงชยจงโปรดการุณ
แม้ทำให้ปักษานี้พาท	จะตอบแทนความดีที่เกื้อหนุน
อุปภิเศกยกอดพฐเป็นคู่บุญ	และค้ำจุนเกียรติยศปรากฏไกล

ขอมใหญ่

เมื่อนั้น	ยุดาหวันฟังแจ้งแถลงไซ
จึงกราบทูลบาทบงส์พระทรงชัย	ข้ามิได้อาจเชื่อมอหังการ
หวังจะใคร่ทดลองซึ่งวิชา	ที่เล่าเรียนมาในไพศานต์
เพียงแต่ขอให้เสร็จสำเร็จการ	จะประทานสิ่งใดไม่นำพา

เจรจา

สุเมธ ดีแล้ว ถ้าเช่นนั้นก็ขอเชิญกระทำการเถิด ข้าขออวยชัยให้พระองค์จงสำเร็จผล
 ยุดาหวัน พระมหากษัตริย์คุณล้ำเกล้า กระหม่อมฉันจะลงมือ ณ บัดนี้
 (พระยุดาหวันออกมาท่ามกลางบริเวณพิธี)

ฝรั่งำเท้า

ยอกรประณมขึ้นเหนือเศศ	ไหว้ทเวศทุกทิศา
ทรงระลึกถึงคุณสกุณา	ผู้สอนภาษาสกุณี
หากข้าเป็นคู่โสมยง	ขอจงนกลสหัสรังสี
มีใจนิยมยินดี	แถมขึ้นชีวิตขึ้นโดยพลัน

เทวาประสิทธิ์

อธิษฐานอ่านมนต์ภาวนา	พระผู้ผ่านนครายุดาหวัน
ก็ถอดจิตสวมสีหปักษีพลัน	ผันเป็นภาษาสกุณี

มฤคาล่าเลิง

(พระยุดาหวันร่ายรำภาษาสกุณี)

หงษ์ทอง

ด้วยเดชบุญญายุดาหวัน	อัศจรรย์ดลใจให้ปักษี
เข้าใจในภาษาสกุณี	ก็ยินดีชื่นชมนิยมพลัน
จึงกลายร่างเป็นนกอย่างนกใหญ่	ถลาร่อนลงไปให้รับขวัญ
แล้วยกย้ายร่ายรำระบำบรรพ์	เคียงคู่กันกับองค์พระภูมิ
ยุดาหวันพลันปลื้มลิ้มพระองค์	ข้าเลื่องเนตรคูองศ์มารศรี
พระแยมสรรยวนใจอยู่ในที่	เฝ้าเซยชมสกุณีแทนองค์

ต้นตะนาว

เมื่อนั้น	เรณูกาขึ้นชมสมประสงค์
เหมือนชีวิตแตกดับกลับคืนคง	ตรงเข้ารับขวัญสกุณี

กาเรียนทองชั้นเดียว

บัดนั้น	ไปภูทอกสหัสรังสี
น้อมเศียรทูลองค์พระภูมิ	ข้านี้ได้คืนความขึ้นบาน
ด้วยวันนี้ฤกษ์ดีที่ได้พบ	พระเลิศลบบบุญญามหาศาล
สมควรครองมณีแว่นแก้วประพาน	การร่วมวิวัฒนาการนางเทวี
ข้า้น้อมจำต้องขอลา	กลับกลายกายาปักษี
เข้าสู่ดวงรัตนมณี	เป็นสมบัติภูมิบัดนี้ไป
เมื่อพระองค์ได้ครองซึ่งดวงแก้ว	จะเพลินเพลินปราศภัยขยี้ใหญ่
จะเสด็จจรดล ณ หนใด	ปราศจากทุกข์ภัยพะอะมณี

แขกประเทศ

จบคำพำทูลพระราชา	กายานกสหัสรังสี
ก็หายดับดับไปในเมฆที่	กลายเป็นดวงมณีในพิภิตา
(รับ นกบินเข้า พระยุดาหวันวิ่งตามไปรับดวงแก้ว เจ้าหญิงเรณูกาชวนพระกาย	
ด้วยความเสียดาย)	
เมื่อนั้น	ทำวสุเมธเกษมสันต์หรรษา
เสด็จจากแท่นอันโอฬาร	เข้ารับขวัญราชาด้วยยินดี

เจรจา

ขอพระทัยที่ช่วยสำเร็จการ	จะประทานธิดามารศรี
ทั้งนี้พระบุญญาบารมี	จะได้ครองดวงมณีและบังอร
นี่เนสนาอารีร้อ	จงเร่งเตรียมพิชิตโมศร
จะแต่งการวิวาห์สยุมพ	ให้พระเกียรติขจรทั่วธานี
เหวยพวกสังคีตนิฏุกา	จงอย่าเข้ามาพลันขมขมิ
อวยชัยลुकน้อยกลอยชีวิต	กับคู่ของเทวีเริงฤทัย

(ทำวสุเมธ จูงพระยุดาหวันและพระธิดามาประทับใกล้พระแท่น หมู่น้ำชายหญิงออกมาว่าอย่า

ปิดม่าน

ภาคผนวก ง

ประมวลภาพวิธีการดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 164

ผู้วิจัยกำลังสัมภาษณ์อาจารย์ประทีน พวงสำลี ณ โรงเรียนสุจินต์วัฒนา ซึ่งอาจารย์
ได้รับเชิญให้ฝึกการแสดงให้กับนักเรียนโรงเรียนดังกล่าว

บันทึกภาพโดย

คุณชฎาภรณ์ พวงสำลี

บันทึกภาพ

เมื่อ 14 มิถุนายน 2541 ณ โรงเรียนสุจินต์วัฒนา

ภาพที่ 165

ผู้วิจัยถ่ายภาพร่วมกับอาจารย์ประทีน พวงสำลี เมื่อครั้งเดินทางไปสัมภาษณ์อาจารย์
ประทีน ณ โรงเรียนสตรี ซึ่งอาจารย์ประทีนเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาภาษาอังกฤษและวิชา
นาฏศิลป์

ภาพที่ 166

ผู้วิจัยกำลังดำเนินการสัมภาษณ์อาจารย์ศากุล เมืองสาคร ซึ่งอดีตอาจารย์เคยเป็นลูกศิษย์อาจารย์ประทีน ได้เล่าละครเป็นตัวเอก ที่อาจารย์ประทีนกำกับหลายเรื่อง ตลอดจนเป็นนักแสดงในชุดลมหนาว ระเบิดคำคมสมคะเน ระเบิดกริชอินโด เป็นต้น ต่อมาอาจารย์ซึ่งเป็นลูกศิษย์ท่านหนึ่งของอาจารย์ประทีนที่ได้สืบทอดธุระบ้ำต่าง ๆ ที่อาจารย์ประทีนประดิษฐ์ขึ้นให้กับลูกศิษย์ ต่อ ๆ มา

บันทึกภาพโดย อาจารย์มณฑชัย สุชนาค อาจารย์ภาควิชานาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน ปีพุทธศักราช 2542 ณ ห้องพักครู ภาควิชา นาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติส่วนตัว

นางสุกัญญา นามสกุล ทรัพย์ประเสริฐ เป็นชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดเมื่อวันที่ 5 มกราคม พุทธศักราช 2511 บิดาชื่อ นายเกียรติศักดิ์ ไกรสินธุ์ มารดาชื่อ นางสุดจิตต์ ไกรสินธุ์ สถานภาพปัจจุบัน สมรส กับ พ.ต.ท. สิริชัยลิต ทรัพย์ประเสริฐ มีบุตร 1 คน ชื่อ เด็กหญิงพิมพ์ขวัญ ทรัพย์ประเสริฐ อายุ 7 ขวบ

ประวัติการศึกษา

ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6	โรงเรียนวัดชะอวด
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6	วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช
ระดับอุดมศึกษา	สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
วุฒิทางการศึกษา ระดับปริญญาตรี	วิชาเอก นาฏศิลป์ไทย วิชาโท ภาษาอังกฤษ

ปัจจุบัน กำลังศึกษาในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานาฏศิลป์ สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

ปัจจุบัน	ผู้วิจัยรับราชการตำแหน่งอาจารย์ ระดับ 5 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
----------	---

ผลงาน

- กรรมการร่างหลักสูตรวิชาดนตรีนาฏศิลป์ ของโรงเรียนสาธิต จุฬาฯ ฝ่ายประถม
- เขียนบทความทางวิชาการในหนังสือวารสารวิชาการของโรงเรียนสาธิต จุฬาฯ
- เผยแพร่และจัดแสดงนาฏศิลป์ไทย ยังต่างประเทศ ได้แก่ อเมริกา เกาหลี จีน อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ตลอดจนเป็นคณะกรรมการสัมมนาหลักสูตรวิชาดนตรีนาฏศิลป์ ระดับประถมศึกษาของกลุ่มประเทศอาเซียน